

اثر محافظه کاری حسابداری بر شاخص های اقتصاد کلان

محسن عربزاده^۱

ناصر ایزدی نیا^۲

سعید صمدی^۳

چکیده

هدف اصلی این پژوهش تعیین اثر محافظه کاری شرطی بر سود تجمعی حسابداری و شاخص های اقتصاد کلان از جمله بخش سرمایه گذاری از حساب های ملی، تولید ناخالص داخلی و نرخ بهره است، همچنین اثر ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری شرطی بر نرخ بهره با لحاظ کردن اثر محافظه کاری شرطی بر سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بررسی شده است به عبارت دیگر اینکه آیا واکنش سود شرکت ها، خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است یا خیر؟ و آیا محافظه کاری شرطی با تغییر خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بر نرخ بهره تأثیر دارد؟

در این پژوهش فرضیات به کمک رگرسیون چند متغیره سری زمانی آزمون شده اند و برای اندازه گیری اخبار از مدل کمبل با استفاده از چهار متغیر ماهانه در VAR استفاده شده است. همچنین داده های فصلی (سه ماهه) از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ انتخاب شده است.

بر اساس یافته های پژوهش، واکنش سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است به بیان دیگر شاخص های اقتصاد کلان و سود شرکت ها به صورت شرطی محافظه کارانه اند. همچنین ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری شرطی با تأثیر بر سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بر نرخ بهره تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: محافظه کاری حسابداری، شاخص های اقتصاد کلان، خالص سرمایه گذاری، سود تجمعی حسابداری.

طبقه بندی موضوعی: M41, M42, H83

۱. دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۲. دانشیار گروه حسابداری، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران، (نویسنده مسئول)

N.izadinia@ase.ui.ac.ir

۳. دانشیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۱- مقدمه

تحلیل بازار بررسی و شناسایی واکنش سود شرکت ها و تولید ناخالص داخلی (GDP) و همچنین خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به اخبار و همچنین اثر محافظه کاری شرطی بر سود تجمعی حسابداری و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به دلایل زیر از اهمیت خاصی برخوردار است: اول اینکه سود تجمعی حسابداری شرکت ها از شاخص های کلیدی و موثر در بازار سرمایه است بعلاوه اینکه سود تجمعی حسابداری، بخشی از تولید ناخالص داخلی کشور می باشد و مورد توجه طیف وسیعی از مشارکت کنندگان بازار می باشد و در تصمیم گیرهای سرمایه گذاری برای سرمایه گذاران دارای اهمیت فراوانی می باشد. دوم اینکه خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی نیز یکی از شاخص های اقتصاد کلان است که خلاصه ای از شرایط ملی اقتصادی را نشان می دهد و بر تصمیمات اتخاذ شده بوسیله سیاست گذاران بازار، شرکت ها و سرمایه گذاران اثر می گذارد. (کراولی^۴، ۲۰۱۵). سیاست گذاران اقتصادی می توانند با درک بهتر چگونگی تعامل بین محاسبات حسابداری و شاخص های اقتصاد کلان از جمله خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی و نرخ بهره، تصمیمات بهینه ای اتخاذ نمایند و لذا یافته های پژوهش می تواند برای تحلیل گران کلان و سیاست گذاران اقتصادی و همچنین برای برنامه ریزی و بودجه بندی دولت سودمند باشد.

لذا بررسی اثر محافظه کاری شرطی حسابداری بر سود تجمعی حسابداری و شاخص های اقتصاد کلان از جمله خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی و نرخ بهره بسیار مهم می باشد. از این رو، بررسی می شود که آیا اثر محافظه کاری شرطی حسابداری بر سود تجمعی شرکت ها باعث تغییر خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی و در نتیجه تولید ناخالص داخلی می گردد.

به دلایل زیر رشد سود تجمعی حسابداری درخصوص رشد خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی دارای محتوای اطلاعاتی است. اول اینکه سود حسابداری شرکت ها یکی از اجزای تولید ناخالص داخلی می باشد و با احتمال زیاد با سایر اجزای تولید ناخالص داخلی همچون خالص سرمایه گذاری نیز همبستگی دارد. دوم اینکه رشد سود تجمعی حسابداری شاخصی برای رشد سود شرکت هاست که به عنوان محرک رشد اقتصادی است بعلاوه اینکه شرکت های پذیرفته شده در بازارهای بورس ملزم به گزارش سود حسابداری در هر فصل هستند و بنابراین اطلاعات حسابداری به موقع ارائه می شوند (کانچیتچیکي و پاتاتوکاس^۵، ۲۰۱۴).

4- Crawly

5- Konchitchiki & Patatoukas

سود تجمعی حسابداری در پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی بسیار مؤثر است این اثرگذاری از آنجا نشأت می‌گیرد که عملکرد اقتصادی شرکت‌ها هم بطور مستقیم (از طریق سود شرکت‌ها) و هم بطور غیرمستقیم (از طریق سایر محرک‌های رشد اقتصادی مانند سرمایه‌گذاری و مصرف) با تولید ناخالص داخلی مرتبط است. لذا سود تجمعی حسابداری در پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی بسیار مفید است همانطور نیز سود تجمعی حسابداری در پیش‌بینی خطای پیش‌بینی رشد تولید ناخالص داخلی آتی بسیار مفید است (گارتنر^۶ و همکاران، ۲۰۱۶).

لذا هدف این پژوهش بررسی اثر محافظه‌کاری شرطی حسابداری بر سود تجمعی حسابداری و شاخص‌های اقتصاد کلان از جمله بخش سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی و نرخ بهره می‌باشد. از این رو در این مقاله، بررسی می‌شود که آیا اثر محافظه‌کاری شرطی حسابداری بر سود تجمعی شرکت‌ها باعث تغییر میزان خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی می‌گردد، و اینکه آیا تغییر خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی باعث تغییر در نرخ بهره می‌گردد. بر این اساس سوال اصلی این پژوهش این است که آیا واکنش سود تجمعی شرکت‌ها و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است؟ به عبارتی سود تجمعی شرکت‌ها و تولید ناخالص داخلی محافظه‌کارانه‌ست. مقاله حاضر بدین ترتیب ساختار بندی است؛ بخش دوم به مرور پیشینه پژوهش پرداخته شده است، بخش سوم به روش‌شناسی پژوهش اختصاص دارد. در بخش چهارم یافته‌های پژوهش بیان می‌شود و در بخش پایانی به نتیجه‌گیری پرداخته خواهد شد.

پیشینه نظری پژوهش

از مباحث اصلی در حوزه پژوهش‌های حسابداری، تشریح محافظه‌کاری حسابداری و نقش و تأثیر آن بر سایر متغیرها است. محافظه‌کاری یکی از مشخصه‌های اصلی گزارشگری مالی است که باعث ایجاد احتیاط در شناسایی و اندازه‌گیری دارایی‌ها و درآمدهای واحد تجاری می‌شود و در تئوری حسابداری مورد بحث و بررسی‌های فراوانی قرار گرفته است (باسو ۱۹۹۷). هرچند بسیاری از حسابداران بر وجود محافظه‌کاری در تنظیم صورتهای مالی توافق دارند، اما تعریفی جامع و مانع از آن ارائه نشده است. در متون حسابداری دو خصوصیت عمده‌ی محافظه‌کاری مورد بررسی قرار

6- Gaertner

گرفته است: نخست، جانبداری روبه پایین ارزش دفتری سرمایه نسبت به ارزش بازار آن است و دیگر گرایش به تسریع در شناسایی هزینه ها و تعویق شناخت درآمدها می باشد.

واتس^۷ (۲۰۰۳) محافظه کاری حسابداری را به عنوان گرایش حسابداری برای بکارگیری درجه بالاتری از تائیدپذیری برای شناسایی اخبار خوب در مقایسه با اخبار بد تعریف نموده است. محافظه کاری به عوامل متعدد از جمله وجود قرارداد بین واحد تجاری و سایر ذینفعان، احتمال طرح دعاوی حقوقی، کاهش یا تعویق مالیات، افزایش کیفیت اطلاعات مالی، کاهش هزینه سیاسی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و سطح رقابت بستگی دارد. (کراولی، ۲۰۱۵). تحقیقات اخیر محافظه کاری را به دو نوع شرطی و غیر شرطی تقسیم نموده است که طبق تعریف بال و شیواکومار^۸ (۲۰۰۵) محافظه کاری شرطی (یا مربوط به گذشته یا تابع اخبار یا سود و زیانی) عبارتست از تاکید زیاد روی شناسایی به موقع زیان، یعنی شناخت به موقع زیان در صورت وجود اخبار بد و نامطلوب و عدم شناخت سود در مواقع وجود اخبار خوب و مطلوب. بدین معنی که در شرایط بد و نامطلوب ارزشهای دفتری کاهش داده می شوند، اما در شرایط خوب و مطلوب ارزشهای دفتری بیشتر ارزیابی نمی شوند، نمونه ی بارز این نوع محافظه کاری استفاده از روش اقل بهای تمام شده یا ارزش بازار می باشد (بیور و رایان^۹، ۲۰۰۵). محافظه کاری شرطی، محافظه کاری است که توسط استانداردهای حسابداری الزام شده است. (بنی مهد و باغبانی، ۱۳۸۸). در این بر اساس راستا تعریف بال و شیواکومار (۲۰۰۵) محافظه کاری غیر شرطی یعنی تمایل حسابداری به سمت گزارشگری حداقل ارزشهای دفتری حقوق صاحبان سهام می باشد. انتخاب روش ها و سیاست های حسابداری که سودها و ارزش دفتری خالص داراییها را مستقل از اخبار اقتصادی کاهش دهد محافظه کاری غیر شرطی (یا مربوط به آینده یا مستقل از اخبار یا ترازنامه ای) می باشد (بیور و رایان، ۲۰۰۵). نمونه هایی از این نوع محافظه کاری شامل شناسایی بهای تمام شده ی اکثر داراییهای نامشهود ایجاد شده در درون واحد تجاری به عنوان هزینه (به هزینه بردن مخارج تحقیق و توسعه)، استفاده از روشهای تسریعی برای مستهلک کردن اموال، ماشین آلات و تجهیزات و استفاده از روش بهای تمام شده ی تاریخی برای پروژه های با خالص ارزش فعلی مثبت می باشد (بیور و رایان، ۲۰۰۵). صاحب نظران حسابداری به بررسی ابعاد مثبت و منفی این ویژگی اطلاعاتی گزارشگری مالی پرداخته اند. به نظر موافقان، محافظه کاری از طریق محدود کردن رفتارهای فرصت طلبانه مدیران باعث

7- Watts

8- Ball & Shivakumar

9- Beaver & Ryan

افزایش ارزش شرکت می‌شود (لافوند و واتس^{۱۰}، ۲۰۰۸). از سوی دیگر، مخالفان محافظه‌کاری استدلال می‌کنند که به طور بالقوه تحریف اطلاعات و تخصیص منابع، می‌تواند ارزش شرکت را کاهش دهد (گیگلر^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۹). شرکت‌ها نیز به دلیل کاهش هزینه‌های قرارداد، ریسک طرح دعاوی حقوقی، کاهش یا تعویق مالیات، افزایش کیفیت اطلاعات مالی و کاهش هزینه سیاسی و ... سود را بصورت محافظه‌کارانه گزارش می‌دهند (کراولی، ۲۰۱۵) بعلاوه سود شرکت‌ها در مواجهه با استانداردهای حسابداری، قوانین سازمان بورس و اوراق بهادار و فشار از جانب حساب‌برسان نیز به شکل محافظه‌کارانه تهیه می‌شود. (واتس، ۲۰۰۳).

تولید ناخالص داخلی جامع‌ترین متغیری است که عملکرد بخش واقعی اقتصاد را نشان می‌دهد و از معیارها و شاخص‌های مهم در اقتصاد کلان می‌باشد که در برگزیده ارزش مجموع کالاها و خدماتی است که طی یک دوره معین، معمولاً یک سال، در یک کشور تولید می‌شود. در این تعریف منظور از کالاها و خدمات نهایی، کالا و خدماتی است که در انتهای زنجیره تولید قرار گرفته‌اند و خود آن‌ها برای تولید و خدمات دیگر خریداری نمی‌شوند. برای محاسبه تولید ناخالص داخلی روش - های مجموع ارزش افزوده، نگرش مصرف و نگرش در آمد، سه روش متداول انجام این کار هستند (نیلی، ۱۳۸۶).

در علم اقتصاد و همچنین امور مالی، هیچ متغیری مانند نرخ بهره نظریه‌های مختلف اقتصادی را به خود معطوف نکرده است. بعلاوه، هیچ متغیری به اندازه نرخ بهره یا سود برای سرمایه‌گذاران، موسسات مالی و اعتباری و ... مهم نیست. از مهمترین متغیرهای کلیدی اقتصاد در تنظیم و اعمال سیاستهای اقتصادی و سیاستهای پولی نرخ بهره است که در دهه‌های اخیر تلاش‌های وافر در جهت تنظیم آن انجام گرفته و کاهش دادن آن به سطح مطلوب به عنوان یک اولویت مطرح شده است. (وادفورد و والش^{۱۲}، ۲۰۰۵)

بعلاوه نرخ بهره یکی از مهمترین متغیرهای کلان اقتصادی در سیاست‌گذاری است که به عنوان هزینه اجاره سرمایه از دیدگاه سرمایه‌گذار و هزینه فرصت از دیدگاه سپرده‌گذار محسوب می‌شود. بهره ماهیتی وابسته به ماهیت پول دارد و بر اساس ترجیح واحدهای اقتصادی برای نگهداری پس انداز به صورت نقدینگی قابل توجیه است. اقتصادهای پیشرفته کنونی جهان به شدت تحت تأثیر نرخ‌های بهره قرار داشته و به سرعت نسبت به تغییرات آن واکنش نشان می‌دهند. در واقع، شاخص‌های

10- Lafond & Watts

11- Gigler

12- Woodford & Walsh

نرخ بهره به عنوان یک ابزار کنترلی قدرتمند در اداره و هدایت بازار عمل می کند. نرخ بهره در اقتصاد پیشرفته، با توجه به وضعیت بازار و از تقابل عرضه و تقاضای پول تعیین می شود و لذا، نرخ تقریباً طبیعی یا رقابتی است. اما در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و در فقدان ساختارهای کارآمدی همچون بازارهای مالی پیشرفته، نرخ های بهره معمولاً بدون توجه به وضعیت بازار، به صورت دستوری و با در نظر گرفتن شاخص های کلی اقتصادی از جمله تورم و با دیدگاه حمایتی نسبت به بعضی از بخش های اقتصادی، تعیین می گردد. (بیوین و گیانونی^{۱۳}، ۲۰۰۶)

از مهمترین متغیرهای کلیدی در اقتصاد و ابزار کارآمد در سیاست گذاری اقتصاد کلان، نرخ بهره است. سیاست های پولی از طرق مختلف می تواند اقتصاد کشورها را تحت تأثیر قرار دهد که یکی از این سیاست ها تغییرات نرخ بهره است که منشأ تأثیرات قابل توجهی بر متغیرهای اقتصادی از جمله تولید ناخالص داخلی است. (وادفورد و والش، ۲۰۰۵)

در ایران نیز نرخ بهره معمولاً بدون توجه به وضعیت بازار، به صورت دستوری و با در نظر گرفتن شاخص های اقتصاد کلان از جمله تورم و ... تعیین می گردد اما در هر صورت نرخ بهره توسط شورای پول و اعتبار با در نظر گرفتن بازدهی اقتصادی در بخش واقعی، تورم و تحولات شاخص های اقتصاد کلان و همچنین ملاحظات سیاسی در حمایت از برخی از بخش های اقتصادی تعیین می شود. لذا سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی می تواند در تعیین نرخ بهره مؤثر باشد. (اتابکی، ۱۳۸۶).

پیشینه ی تجربی پژوهش

پیشینه تجربی در حیطه اثر محافظه کاری شرطی حسابداری بر سود تجمعی حسابداری و شاخص های اقتصاد کلان در طی دهه اخیر مورد توجه بیشتری قرار گرفته است. در این راستا در تحقیقی شیواکومار^{۱۴} (۲۰۰۷) در پژوهشی به تبیین رابطه بین سود تجمعی، بازده بازار سرمایه و متغیرهای اقتصاد کلان پرداخت. وی در این پژوهش بیان می کند اگر ابتدا تحقیقاتی در زمینه ارتباط بین سود حسابداری در سطح شرکت و متغیرهای اقتصاد کلان انجام شود آن گاه تحقیقات حسابداری در سطح تجمعی مفید فایده خواهد بود. نتایج پژوهش نشان می دهد رهنمود سود حسابداری تجمعی با اخبار سود

13- Boivin & Giannoni

14- Shivakumar

حسابداری مرتبط می‌باشد. از سوی دیگر، لوییز و ویسوکي^{۱۵} (۲۰۰۸) در پژوهشی به بررسی ادبیات نظری و تجربی پیامدهای اقتصادی گزارشگری مالی و مقررات افشا پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد تحقیقات انجام شده درخصوص پیامدهای گزارشگری و افشا در سطح کلان نسبت به خرد کمتر انجام شده است و نیاز به انجام تحقیقات بیشتر در این خصوص است. همچنین بعد از قانون ساربینز-آکزلی^{۱۶} تمرکز بیشتری بر پیامدهای اقتصادی گزارشگری و افشا صورت گرفته است. علاوه با پذیرش استانداردهای بین‌المللی در اکثر کشورها، فرصت استثایی برای بررسی مقررات یکنواخت گزارشگری و افشا و اثر آن بر اقتصاد کشورهای مختلف پیش آمده است. با طرح مسئله پیامدهای اقتصادی گزارشگری مالی، لیم و ژنگ^{۱۷} (۲۰۱۴) در پژوهشی به طور خاص به بررسی محافظه‌کاری شرطی و رابطه آن با سود تجمعی حسابداری پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که علاوه بر اینکه محافظه‌کاری شرطی در سطح تجمعی (کل شرکت‌ها) وجود دارد، وارد کردن متغیرهای نرخ بهره و شاخص‌های اقتصاد کلان به مدل محافظه‌کاری شرطی، نتایج مدل را از لحاظ آماری به طور معنادار بهبود می‌دهد.

با بلوغ مطالعات در این حیطه کراولی، مایکل (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی پیامدهای اقتصاد کلان حسابداری به طور خاص پرداخت و تأثیر محافظه‌کاری شرطی حسابداری بر شاخص‌های اقتصاد کلان و عرضه پول را مورد بررسی قرار داده است. وی ابتدا با استفاده از مدل باسو^{۱۸} (۱۹۹۷) بررسی نموده است که آیا واکنش سود شرکت و تولید ناخالص داخلی (GDP) به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است (شاخص‌های اقتصاد کلان به صورت شرطی محافظه‌کارانه‌اند) و اخبار بد زودتر از اخبار خوب در شاخص‌های اقتصاد کلان منعکس می‌شود. در ادامه نیز تأثیر محافظه‌کاری شرطی بر سیاست‌های پولی و محاسبات بنیادین اقتصاد کلان مورد بررسی قرار داده است و سپس با وارد کردن اثر ارزش پولی محافظه‌کاری، به بررسی اثر محافظه‌کاری شرطی بر سیاست‌های پولی از جمله تعیین نرخ بهره و عرضه پول (از طریق تابع عکس‌العمل) پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد واکنش سود شرکت و تولید ناخالص داخلی (GDP) به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است (شاخص‌های اقتصاد کلان به صورت شرطی محافظه‌کارانه‌اند). همچنین بر اساس نتایج پژوهش، محافظه‌کاری با تأثیر بر سود شرکت‌ها و

15- Leuz & Wysocki

16- Sarbanes-Oxley

17- Lim & Zheng

18- Basu

تولید ناخالص داخلی بر تصمیمات اقتصادی از جمله سیاست های عرضه پول و تعیین نرخ بهره تعیین شده توسط فدرال رزرو تأثیر می گذارد.

در این رابطه در زمینه اثر محافظه کاری شرطی بر متغیرهای کلان اقتصادی مطالعاتی در زمینه بررسی سود حسابداری تجمعی در پیش بینی متغیرهای کلان اقتصادی به انجام رسید که می توان به مطالعه گارتنر و کاوسر^{۱۹} (۲۰۱۶) اشاره کرد. آنها در پژوهش خود به بررسی تغییرات سود حسابداری تجمعی در پیش بینی رشد تولید ناخالص داخلی آتی پرداختند. یافته های پژوهش نشان می دهد اخبار بد نسبت به اخبار خوب اقتصادی بهنگام تر در سود حسابداری منعکس می گردد و همچنین تغییرات منفی در سود حسابداری تجمعی، رشد تولید ناخالص داخلی سه ماهه سوم بعد را پیش بینی می کند در حالیکه برای تغییرات مثبت در سود حسابداری تجمعی اینگونه نیست. بعلاوه اینکه سودمندی تغییرات منفی سود حسابداری در پیش بینی رشد تولید ناخالص داخلی آتی با محرک محافظه کاری شرطی حسابداری نسبت به سایر محرک ها افزایش می یابد.

در داخل کشور مطالعات اغلب در زمینه تأثیر محافظه کاری شرطی بر متغیرهای درونی شرکت محدود می شود و در مورد تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی مطالعه ای تاکنون انجام نشده است. در بررسی متغیرهای مبتنی بر بازده و ریسک شرکت ها می توان به مطالعه بولو و همکاران (۱۳۹۳) اشاره کرد که به بررسی ارتباط بازده غیرعادی و محافظه کاری حسابداری پرداختند. در این پژوهش از معیار عدم تقارن زمان شناسایی سود و زیان برای سنجش محافظه کاری و از الگوی قیمت گذاری دارایی های سرمایه ای برای سنجش بازده غیرعادی استفاده شد. یافته های پژوهش نشان می دهد که بین بازده غیرعادی و درجه محافظه کاری رابطه منفی و معنادار وجود دارد. در همین راستا پورولی علیار و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین محافظه کاری حسابداری و کیفیت سود پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از وجود ارتباط مستقیم و معنادار بین کیفیت سود و محافظه کاری حسابداری می باشد. به عبارت دیگر محافظه کاری با کنترل فرصت های دستکاری سود توسط مدیریت باعث افزایش کیفیت سود می شود. علاوه بر این، زلقی و بیات (۱۳۹۵) به بررسی ارتباط گزارشگری مالی محافظه کاری شرطی و غیرشرطی با ریسک سیستماتیک و غیر سیستماتیک پرداختند. یافته های پژوهش نشان می دهد محافظه کاری شرطی و غیرشرطی با ریسک سیستماتیک شرکت دارای رابطه معکوس و معنادار می باشد اما بین محافظه کاری شرطی و غیرشرطی با ریسک

¹⁹- Gaertner & Kausar

غیرسیستماتیک رابطه‌ای مشاهده نگردید. در واقع با افزایش قابلیت اتکای صورتهای مالی ریسک سیستماتیک شرکت‌ها کاهش پیدا می‌کند.

در نهایت در بررسی تأثیر حسابداری محافظه‌کاری بر ارزش شرکت اسدی و بیات (۱۳۹۴) ارتباط گزارشگری مالی محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی با ارزش شرکت را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد محافظه‌کاری شرطی و غیرشرطی با ارزش شرکت دارای رابطه مستقیم و معنادار می‌باشد، هرچه میزان محافظه‌کاری بین مدیران بیشتر باشد سبب افزایش ارزش شرکت می‌شود. در واقع می‌توان اظهار داشت از آنجائیکه ارزش شرکت تابع عرضه و تقاضای سهام آن می‌باشد، بنابراین محافظه‌کاری بر روی عرضه و تقاضای سهام تأثیرگذار می‌باشد و از این رو سبب تغییر در ارزش شرکت می‌شود.

همانطور که مشخص است، در پژوهش‌های داخلی به موضوع پژوهش حاضر، "اثر محافظه‌کاری حسابداری بر شاخص‌های اقتصاد کلان و نقش سود حسابداری در پیش‌بینی اجزای تولید ناخالص داخلی" پرداخته نشده و بیشتر رابطه محافظه‌کاری با سایر متغیرها مورد بررسی قرار گرفته است اما در پژوهش‌های خارجی واکنش سود شرکت‌ها و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی به اخبار و همچنین اثر محافظه‌کاری شرطی بر سود تجمعی حسابداری و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی مورد بررسی قرار گرفته است و همان‌طور که در پیشینه پژوهش‌های خارجی ذکر شده است یافته‌های این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که واکنش سود شرکت‌ها و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است (شاخص‌های اقتصاد کلان و سود شرکت‌ها به صورت شرطی محافظه‌کارانه‌اند). بنابراین در پژوهش حاضر اثر محافظه‌کاری حسابداری بر شاخص‌های اقتصاد کلان و نقش سود حسابداری در پیش‌بینی خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی مورد بررسی و کنکاش قرار می‌گیرد.

فرضیه‌های پژوهش

بر اساس مبانی نظری این پژوهش فرضیه‌هایی که در این پژوهش مورد آزمون قرار می‌گیرد عبارتند از:

فرضیه اول: واکنش سود شرکت‌ها به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است.

فرضیه دوم: واکنش خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است.

فرضیه سوم: ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری شرطی با تأثیر بر سود شرکت ها و تولید ناخالص داخلی بر نرخ بهره تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار تأثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش، از حیث هدف کاربردی، از حیث روش بر اساس همبستگی و رگرسیون است که مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و داده های کلان اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی و نرخ بهره است که با روش استقرایی به کل جامعه آماری تعمیم داده شده است. همچنین با توجه به اینکه نتایج پژوهش حاضر می تواند در تصمیم گیری افراد مورد استفاده قرار گیرد، این پژوهش در دسته پژوهش های کاربردی نیز دسته بندی می شود. در پژوهش حاضر برای آزمون فرضیه ها از مدل های رگرسیونی چند متغیره استفاده شده است. داده های این پژوهش مبتنی بر اطلاعات واقعی بازار سهام و صورت های مالی حسابرسی شده ی شرکت های عضو بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه های اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران و کدال و با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین جمع آوری شده است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و دوره مورد مطالعه سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶ می باشد.

نمونه آماری پژوهش حاضر شامل شرکت هایی است که دارای شرایط زیر باشند:

۱) به منظور جلوگیری از ناهمگن شدن نمونه و مطابقت با اطلاعات فصلی اقتصادی، سال مالی

شرکت ها منتهی به پایان فصل بهار، تابستان، پاییز یا زمستان هر سال باشد.

۲) اطلاعات صورت های مالی آن ها به صورت فصلی و سالانه به طور کامل و پیوسته در

دسترس باشد.

۳) معاملات سهام آن ها طی دوره پژوهش، بیش از شش ماه (غیر متوالی) در بورس اوراق

بهادار تهران متوقف نشده باشد.

۴) در طی سال های ۱۳۸۰ الی ۱۳۹۶ در بورس اوراق بهادار فعال باشند.

با توجه به معیارهای فوق تعداد ۶۸ شرکت، نمونه نهایی را برای تجزیه و تحلیل آماری تشکیل دادند.

مدل‌های پژوهش، روش آزمون فرضیه‌ها و یافته‌های پژوهش

به شرح مباحث پیش گفته، هدف این پژوهش بررسی اثر محافظه‌کاری حسابداری بر سود تجمعی حسابداری و شاخص‌های اقتصاد کلان می‌باشد. به عبارت دیگر، در این پژوهش، این سوال پاسخ داده شده است که آیا سود شرکت‌ها و تولید ناخالص داخلی به صورت شرطی محافظه‌کارانه است یا خیر؟ لذا در این راستا ابتدا به آمارهای توصیفی داده‌ها و سپس به نتایج مدل‌های مورد استفاده برای آزمون فرضیه‌ها پرداخته شده است.

چارچوب تجزیه بازده، معرفی شده توسط کمبل^{۲۰} (۱۹۹۱) بعنوان معیاری برای اندازه‌گیری اخبار استفاده شده است. منطق پشتوانه مدل کمبل (۱۹۹۱) این است که تحت انتظارات منطقی، بازده غیرمنتظره سهم با تغییر در انتظارات سرمایه‌گذاران در مورد جریان‌های نقدی و نرخ تنزیل آتی مرتبط است. به بیان دیگر، بازده غیرمنتظره مثبت دوره جاری (منفی) این مفهوم را می‌رساند که انتظار سرمایه‌گذاران در مورد جریان نقدی آینده افزایش (کاهش) و در مورد نرخ تنزیل آتی کاهش (افزایش) می‌یابد چون بازنگری در انتظارات سرمایه‌گذار مستقیماً قابل مشاهده نیست. مدل کمبل (۱۹۹۱)، بردار مرتبه‌ای اول خودرگرسیون^{۲۱} (VAR) به شکل مدل (۱) به شرح زیر است:

مدل (۱)

$$Z_t = a + b Z_{t-1} + u_t$$

که Z_t یک بردار $m \times 1$ متغیرهای قابل مشاهده کلان اقتصادی در پایان دوره t است. a ضریب ثابت، b ماتریس $m \times m$ ضرایب می‌باشد و u_t بردار $m \times 1$ باقیمانده‌ها می‌باشد ($m=4$). که متغیرها در آن شامل:

$XRET$ = مازاد بازده ماهانه نسبت به نرخ سود سپرده سالانه؛

DEF = تفاوت بین نرخ اوراق مشارکت و نرخ سود سپرده سالانه؛

DP = لگاریتم سود تقسیمی به قیمت است؛

$VALUE$ = تفاوت بین لگاریتم نسبت ارزش دفتری به بازار سهام رشدی و ارزشی

$$\left(\log \frac{BV_1}{MV_1} - \log \frac{BV_2}{MV_2} \right)$$

²⁰- Return decomposition framework introduced by Campbell (1991).

²¹- Vector autoregressive.

در این پژوهش روش کمبل (۱۹۹۱) با استفاده از چهار متغیر ماهانه در VAR اجرا شده است. ابتدا مازاد بازده ماهانه نسبت به نرخ سود سپرده سالانه ($XRET$) در نظر گرفته شده است. ۳ متغیر ماهانه دیگر مدل VAR همان شاخص های نرخ تنزیل هستند. DEF تفاوت بین نرخ اوراق مشارکت و نرخ سود سپرده سالانه و DP لگاریتم ۱ بعلاوه بازده تقسیمی ۱۲ ماهه بر اساس شاخص سود تقسیمی هستند چون سود تقسیمی زیاد، دلالت بر نرخ تنزیل بالا دارد (فاما و فرنچ^{۲۲} ۱۹۸۹) سرانجام $VALUE$ تفاوت بین لگاریتم نسبت ارزش دفتری به بازار سهام رشدی و ارزشی است چون سهام ارزشی، بیشتر وابسته با تامین مالی خارجی و حساس تر به شوک نرخ تنزیل است (کمبل^{۲۳} ۲۰۰۴).

برآورد مدل خودرگرسیون برداری

لازم به ذکر است، قبل از برآورد مدل از آزمون مانایی به روش ADF جهت جلوگیری از رگرسیون کاذب انجام شد. نتایج نشان دهنده این امر می باشد که تمامی متغیرهای پژوهش در سطح مانا بوده و فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد را رد کرده است. همچنین جهت تبیین وقفه بهینه مدل VAR بر اساس آماره شوارتز و هنان کوئین تعداد وقفه های بهینه مدل ۱ وقفه حاصل گردید، بنابراین در ادامه برای برآورد مدل تجربی از تعداد یک وقفه استفاده می شود. لازم به ذکر است، نتایج این دو بخش در پیوست مقاله در دسترس است.

حال پس از تبیین وقفه بهینه در بخش قبلی در این بخش مدل خودرگرسیون برداری (VAR) جهت بررسی پویایی متغیرهای مورد بررسی، برآورد شده است. نتایج بررسی در جدول (۳) خلاصه شده است.

همانطور که در این بررسی مشخص است، پارامترهای برآورد شده برای هر تعادل در مدل خودرگرسیون برداری در وقفه اول خود متغیر و متغیرهای مستقل دیگر در دسترس هستند. نتایج نشان می دهد که ضریب وقفه متغیر مازاد بازدهی فصلی از سود سپرده سالیانه تأثیر مثبتی بر این متغیر دارد. این در حالی است که این متغیر با تفاوت نرخ اوراق مشارکت از نرخ سود بانکی رابطه منفی دارد. به بیان دیگر افزایش در تفاوت نرخ اوراق مشارکت از نرخ سود بانکی موجب کاهش مقدار مازاد بازدهی فصلی می گردد. این موضوع به دلیل رقابت بین بازار سهام و بازار اوراق قرضه می تواند باشد، چرا که سرمایه گذاران به دنبال کسب سود از دارایی های مالی هستند.

²²-Fama & French.

²³- Campbell

همچنین در این بررسی افزایش در سود تقسیمی به صورت لگاریتمی موجب افزایش مازاد بازدهی در دوره بعد می‌گردد. در این بررسی همچنین تأثیر تفاوت سهام ارزشی از رشدی تأثیر منفی و معنی داری بر مازاد بازدهی فصلی سهام دارد.

جدول (۳) - برآورد مدل خودرگرسیون برداری

متغیر مستقل	پارامتر	<i>XRET</i>	<i>DEF</i>	<i>DP</i>	<i>VALUE</i>
<i>XRET</i> (-1)	ضریب	۰.۳۳۴۲۲	۰.۰۰۰۱۰۶	-۰.۰۰۹۷۷۹	۰.۰۱۱۸۵
	آماره	[۳.۰۱۶۴۵]	[۰.۰۱۴۴۵]	[-۲.۳۹۰۲۵]	[۱.۳۰۴۴۰]
<i>DEF</i> (-1)	ضریب	-۱.۰۸۳۰۲۵	۰.۹۴۲۹۶۵	۰.۰۳۴۰۹۵	-۰.۰۶۰۰۸۹
	آماره	[-۱.۳۱۸۷۱]	[۱۷.۲۹۱۷]	[۱.۱۲۴۳۱]	[-۰.۸۹۲۳۹]
<i>DP</i> (-1)	ضریب	۵.۵۸۳۷۲۵	۰.۰۸۲۴۹۶	۰.۶۱۵۲۳	۰.۴۸۳۴۴۷
	آماره	[۲.۰۱۵۷۳]	[۰.۴۴۸۵۱]	[۶.۰۱۴۸۹]	[۲.۱۲۸۶۳]
<i>VALUE</i> (-1)	ضریب	-۳۸۰.۱۳۶	-۰.۰۴۷۶۸۷	۰.۰۴۴۶۹۲	۰.۶۱۷۲۹۶
	آماره	[-۳.۲۶۷۲۲]	[-۰.۶۱۷۲۶]	[۱.۰۴۰۲۷]	[۶.۴۷۱۰۶]
<i>C</i>	ضریب	-۲۲.۸۵۲۴۱	-۰.۲۰۲۳۸۱	۱.۰۸۶۰۱۵	-۱.۴۲۷۹۰۹
	آماره	[-۲.۶۷۸۴۹]	[-۰.۳۵۷۲۴]	[۳.۴۴۷۲۶]	[-۲.۰۴۱۲۷]
<i>R-squared</i>		۰.۲۶	۰.۸۷	۰.۵۸	۰.۵۳

ماخذ: نتایج تحقیق

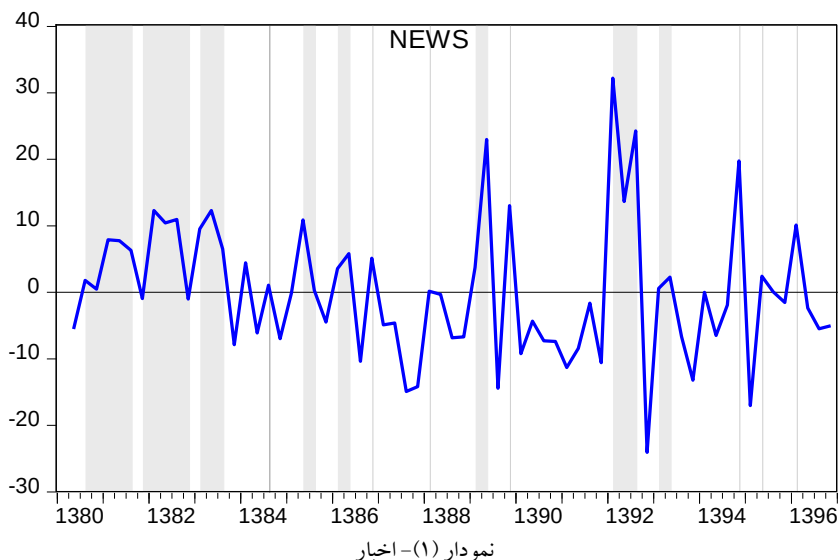
برآورد مقادیر اخبار

منطق پشوانه مدل (۱) براین اساس است که بازده تجمعی شامل جزء مورد انتظار و جزء غیر قابل انتظار است. جزء منتظره نشان دهنده ریسک است و جزء غیرمنتظره (باقیمانده‌ها) اشاره به اخبار دارد. به لحاظ مفهومی اخبار نشان دهنده مجموع تغییر در انتظارات سرمایه‌گذاران را در خصوص جریان‌های نقدی آتی و نرخ تنزیل آتی در طی سال‌ها است. لذا اخبار، مجموع شوک در جریان‌های نقدی آتی و شوک در نرخ تنزیل است که براساس مدل فوق بدست آمده است.

حال پس از برآورد مدل خودرگرسیون برداری مطابق با مطالعات کراولی^{۲۴} (۲۰۱۵) جزء منتظره از مدل (۱) که تفسیر گردید نشان دهنده ریسک است و جزء غیرمنتظره که از باقیمانده‌های مدل حاصل می‌گردد اشاره به اخبار دارد.

²⁴- Crawly

با توجه به مدل ارائه شده در بالا، نگاره (۱) نشان دهنده روند اخبار استخراج شده از باقیمانده های مدل ارائه شده قبلی است. نتایج در این بررسی نشان دهنده روند پرنوسان اخبار در این زمینه است.

حال پس از استخراج اخبار از مدل خودرگرسیون برداری (VAR) جهت بررسی فرضیه های اول و دوم در این پژوهش از مدل های (۲) و (۳) استفاده شده است.

آزمون فرضیه اول

واکنش سود شرکت ها به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است. در این بخش کار با بررسی این موضوع که آیا سری های زمانی سود شرکت ها، محافظه کاری شرطی را ارائه می کنند آغاز شده است. برای این منظور از مدل باسو (۱۹۹۷) و تطابق با داده های سری زمانی با هدف تخمین رگرسیون به صورت زیر استفاده شده است:

مدل (۲)

$$CP_t / EQ_{t-1} = \theta_0 + \theta_1 News_t + \theta_2 Neg_t + \theta_3 News_t Neg_t + u_t$$

که CP_t سری زمانی سود شرکت ها و EQ_{t-1} میزان حقوق صاحبان سهام در دوره $t-1$ است. و Neg_t متغیر مجازی است که اگر $News < 0$ برابر (۱) و در غیر این صورت (۰) است. $News_t$ شاخص خبر است که از پسماندهای مدل (۱) حاصل شده است. این اخبار همانطور که گفته شد،

جزء غیرمنتظره (باقیمانده‌ها) مطابق با مطالعات کراولی^{۲۵} (۲۰۱۵) است که در صورت منفی بودن نشان دهنده خبر بد و در صورت مثبت نشان دهنده خبر خوب است. لازم به ذکر است؛ اگر θ_3 مثبت و معنادار شود نشان دهنده این است که واکنش سود به اخبار منفی بهنگام تر است.

نتایج این بررسی در جدول ۴ ارائه شده است. همانطور که در این بررسی مشخص است، مدل از لحاظ آماری در وضعیت مناسبی است، چرا که مقدار آماره دوربین واتسن نشان می‌دهد که مدل دچار خودهمبستگی در بین پسماندهای مدل نشده است.

نتایج بررسی با توجه به ضریب مثبت و معنی‌دار متغیر $NEWS*NEG$ نشان می‌دهد که واکنش سود به اخبار منفی بهنگام تر است.

جدول (۴) - برآورد مدل فرضیه اول تحقیق

متغیر مستقل	ضریب	انحراف	آماره t	احتمال
C	۳۷.۹۷۸	۶.۱۰۹	۶.۲۱۷	۰.۰۰۰
NEWS	-۱.۸۱۰	۰.۶۷۱	-۲.۶۹۷	۰.۰۰۹
NEG	-۳۱.۵۵۰	۸.۴۹۴	-۳.۷۱۴	۰.۰۰۰
NEWS*NEG	۲.۲۰۱	۰.۹۹۶	۲.۲۰۹	۰.۰۳۱
R-squared	۲۷۰.			
Durbin-Watson	۱,۷۳			

ماخذ: نتایج تحقیق

بدین ترتیب در بررسی فرضیه اول در این تحقیق می‌توان بیان کرد که واکنش سود شرکت‌ها به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است.

آزمون فرضیه دوم

واکنش خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام‌تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است.

در بررسی آزمون فرضیه دوم نیز مطابق با مطالعه صورت گرفته از آنجایی که شناسایی محافظه‌کاری شرطی در محدوده سود کلی شرکت حائز اهمیت است چرا که سود جزء مهم خالص سرمایه‌گذاری

²⁵- Crawly

از حساب های ملی است. در مرحله بعدی بررسی می شود که آیا اثر محافظه کاری از سود کل شرکت فراتر می رود و بر خالص سرمایه گذاری چه تأثیری دارد:

مدل (۳)

$$CAP_t / CAP_{t-1} = \phi_0 + \phi_1 News_t + \phi_2 Neg_t + \phi_3 News_t Neg_t + \omega_t$$

که CAP_t اشاره به خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی در سال t و CAP_{t-1} میزان خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی در سال $t-1$ را نشان می دهد.

جدول (۵) - برآورد مدل فرضیه دوم تحقیق

متغیر مستقل	ضریب	انحراف	آماره t	احتمال
C	۱۱.۲۳۴	۱.۱۲۵	۹.۹۸۶	۰.۰۰
NEWS	-۰.۰۹۵۴۹	۰.۲۳۴	-۰.۴۰۸	۰.۲۵۸
NEG	-۱.۸۷۵	۱.۳۴۵	-۱.۳۹۴	۰.۳۲۷
NEWS*NEG	۰.۴۹۸۷	۰.۱۲۷	۳.۹۲۷	۰.۰۰۹
R-squared	۰.۵۲			
Durbin-Watson	۱.۸۳			

ماخذ: نتایج تحقیق

در این بررسی نیز نتیجه برآورد ضریب NEWS*NEG نشان می دهد که مثبت و از لحاظ آماری معنی دار است. بدین ترتیب می توان بیان کرد که واکنش خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است. این موضوع نشان می دهد که فرضیه دوم در این تحقیق مورد تأیید است.

آزمون فرضیه سوم تحقیق

در بررسی فرضیه سوم در این تحقیق به بررسی تأثیر ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری شرطی با تأثیر بر سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بر نرخ بهره پرداخته شده است. لذا در این قسمت، هدف بررسی این موضوع است که آیا محافظه کاری شرطی در سطح کل بر سیاستهای پولی تأثیر می گذارد یا خیر. به منظور اندازه گیری اثر محافظه کاری بر تصمیمات با استفاده از تکنیک های اقتصاد کلان، تأثیر ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری بر سود کل شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی برآورد شده است.

اثر ارزش ریالی محافظه کاری بر سود کل شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به این صورت برآورد شده است که ابتدا از ضرایب برآوردی رگرسیون و باقیمانده ها از مدل ۲ استفاده گردیده تا برآوردی از سود کلی شرکت ها بدست آید، سپس اگر این سودها اخبار مثبت را همانند اخبار منفی منعکس نمایند:

مدل (۴)

$$CP_t^*/EQ_{t-1} = \theta_0 + (\theta_1 + \theta_3)News_t + \theta_2Neg_t + u_t$$

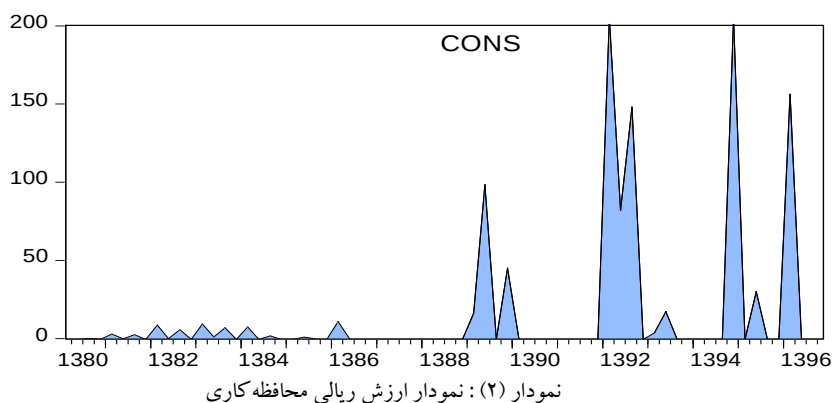
با تفاضل مدل (۴) از مدل (۲) و ضرب حاصل تفاضل EQ_{t-1} برآورد تأثیر ارزش ریالی محافظه کاری شرطی سال t بر میزان سود کل شرکتی و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی ($CONS_t$) بدست آمده است:

مدل (۵)

$$CONS_t = CP_t^* - CP_t = EQ_{t-1} * \theta_3 * News_t * (1 + Neg_t)$$

مقادیر ارزش ریالی محافظه کاری نشان می دهد که محافظه کاری در طی زمان چه مقداری را ایجاد کرده است. همانطور که در نمودار (۲) مشخص است، مبالغ به صورت میلیون ریال است. بدین ترتیب متغیر $CONS_t$ در بالاترین مقدار خود در سال ۱۳۹۲ که برابر ۲۰۰ میلیارد ریال است، نشان می دهد که سود کلی و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی تقریباً ۲۰۰ میلیارد ریال بیش تر خواهد بود اگر سود کلی شرکت اخبار مثبت و منفی را همسان منعکس نماید.

در بررسی و محاسبه اثر ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری نیز مطابق با فرمول ارائه شده، نتایج در نمودار (۲) خلاصه شده است.

در این بخش بررسی شده است که آیا اثر ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری بر خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بر سیاست های پولی تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار تأثیر می گذارد یا خیر؟ در این راستا حسابداری محافظه کارانه ممکن است بر تصمیمات مربوط به تعیین نرخ بهره بوسیله تغییر اندازه گیری های تولید ناخالص داخلی که شورای پول و اعتبار به آن ها متکی است تأثیر بگذارد.

به منظور بررسی اثر محافظه کاری بر تصمیمات شورای پول و اعتبار از تابع عکس العمل سیاست پولی استفاده شده است. این تابع یک ابزار اقتصاد کلان محسوب می شود که از لحاظ تجربی ابزار سیاست گذاری (نرخ بهره) برای محاسبات شورای پول و اعتبار است. تابع عکس العمل مورد استفاده در این پژوهش که توسط تیلور ۱۹۹۳ طراحی شده است که نرخ بهره را به عنوان تابع تورم و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی مدل سازی نموده است.

انجام آزمون های سیاست پولی این تحقیق به صورت زیر است: ابتدا تابع پایه عکس العمل براساس ادبیات اقتصاد کلان برآورد شده است. سپس این تابع به علت ملحوظ کردن اثر ارزش ریالی محافظه کاری تعدیل گردیده تا مشخص کند که آیا تابع پایه یا تابع اصلاح شده به بهترین نحو رفتار واقعی تصمیم گیرندگان شورای پول و اعتبار را توصیف می کند. برای این منظور ابتدا رگرسیون مبتنی بر نظریه تیلور (تابع پایه عکس العمل سیاست پولی) به صورت زیر برآورد گردید.

مدل (۴)

$$CONFUNDS_t = \beta_0 + \beta_1 GAP1_t + \beta_2 INF_t + \beta_3 HedCentBank_t + \varepsilon_t$$

که:

$CONFUNDS_t$ = نرخ بهره اسمی در پایان سال t ؛

$GAP1_t$ = اندازه شکاف خروجی در سال t ، که بصورت $GDP_t - GDP Potential$ تعریف می شود؛

$GDP POTENTIAL_t$ = تخمین تولید ناخالص داخلی بالقوه (یعنی تولید ناخالص داخلی اگر اقتصاد در اوج شکوفایی باشد) در سال t (لازم به ذکر است؛ تولید ناخالص داخلی بالقوه با استفاده از تابع فیلتر هیپربولیک تخمین زده می شود)؛

INF_t = تورم محاسبه شده به عنوان درصد تغییر در تولید ناخالص داخلی ضمنی؛

$HeadCentBank$ = نشان دهنده متغیر دامی برای دوره ریاست بانک مرکزی ایران توسط آقایان مظاهری، بهمنی و سیف است.

نتایج این بررسی در جدول (۶) خلاصه شده است.

جدول (۶) - برآورد مدل اول فرضیه سوم تحقیق

احتمال	آماره t	انحراف	ضریب	متغیر مستقل
۰.۰۰۰	۵۳.۱۷۴	۰.۲۴۸	۱۳.۱۷۳	C
۰.۲۸۵	-۱.۰۷۸	۳.۴۴۹	-۳.۷۱۹	GAP1
۰.۰۱۶	۲.۴۸۰	۰.۰۲۷	۰.۰۶۸	INF
۰.۰۰۰	۴.۸۶۲	۰.۳۱۷	۱.۵۴۱	MAZAHERI
۰.۰۰۰	۶.۵۸۳	۰.۵۱۵	۳.۳۹۰	BAHMANI
۰.۰۹۱	۱.۷۱۷	۰.۴۶۰	۰.۷۹۰	SEIF
۰.۵۷				R-squared

ماخذ: نتایج تحقیق

همانطور که مشخص است، در این بررسی ضریب متغیر نرخ تورم مثبت و معنی دار شده است. این موضوع نشان دهنده این است که زمانی که نرخ تورم بالاست شورای پول و اعتبار نرخ بهره را بالا نگه می دارد.

حال برای درک این که آیا شورای پول و اعتبار در زمان اتخاذ تصمیمات سیاست پولی، تأثیر ارزش ریالی محافظه کاری را بر تولید ناخالص داخلی در نظر می گیرد (تعدیل می کند)، تابع پایه عکس العمل ذکر شده در بالا تعدیل شده تا اثر ارزش ریالی محافظ کاری را در نظر گیرد (وارد کردن اثر ارزش ریالی محافظه کاری)؛

مدل (۵)

$$CONFUNDS_t = \beta_0 + \beta_1 GAP2_t + \beta_2 INF_t + \beta_3 HedCentBank_t + \varepsilon_t$$

که $GAP2_t$ به عنوان $(GDP_t + CONS_t) - GDP_{POTENTIALT}$ تعریف شده است. به بیان دیگر $GAP2_t$ ، تخمین شکاف خروجی در سال t است اگر سودهای کلی شرکت، در استفاده از اخبار خوب به اندازه اخبار بد بهره ببرد.

جدول (۷) - برآورد مدل دوم فرضیه سوم تحقیق

متغیر مستقل	ضریب	انحراف	آماره t	احتمال
C	۱۲.۲۴۲	۰.۴۰۸	۳۰.۰۰۰	۰.۰۰۰
GAP2	۱.۰۹۴	۰.۴۴۴	۲.۴۶۵	۰.۰۱۸
INF	۰.۰۷۲	۰.۰۳۸	۱.۸۷۵	۰.۰۶۸
MAZAHARI	۱.۷۹۸	۰.۲۸۵	۶.۳۰۶	۰.۰۰۰
BAHMANI	۴.۶۹۹	۰.۴۱۶	۱۱.۲۸۵	۰.۰۰۰
SEIF	۱.۱۹۴	۰.۳۵۸	۳.۳۳۶	۰.۰۰۲
R-squared	۰.۸۷			

ماخذ: نتایج تحقیق

همانطور که در این جدول قایل مشاهده است، نتایج نشان می دهد که ضریب نرخ تورم مثبت و به لحاظ آماری معنی دار است. این موضوع نشان می دهد که مطابق با مدل قبلی، زمانی که نرخ تورم بالاست شورای پول و اعتبار نرخ بهره را بالا نگه می دارد.

همچنین در این بررسی نتایج تخمین متغیر *GAP2* مثبت و به لحاظ آماری معنی دار شده است. این موضوع نشان می دهد که اثر محافظه کاری حسابداری بر تصمیمات شورای پول و اعتبار تأثیر مثبت و معنی داری را دارد. لذا وارد کردن اثر ارزش ریالی محافظ کاری بر قدرت توضیح دهنده توابع عکس العمل سیاست پولی تأثیرگذار است. این موضوع در معنی داری این ضریب و همچنین افزایش مقدار ضریب توضیح دهنده گی نیز مشخص شده است.

بر این اساس مطابق با فرضیه سوم در این تحقیق، ارزش ریالی (پولی) محافظه کاری شرطی با تأثیر بر سود شرکت ها و تولید ناخالص داخلی بر نرخ بهره تأثیر دارد.

نتیجه گیری

در این پژوهش اثر محافظه کاری حسابداری بر شاخص های اقتصاد کلان مورد بحث و بررسی قرار گرفت. با توجه به نتایج آزمون فرضیات، مشخص گردید که واکنش سود شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی به اخبار بد (منفی) بهنگام تر از واکنش نسبت به اخبار خوب (مثبت) است، به عبارت دیگر سود حسابداری شرکت ها و خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی بصورت شرطی محافظه کارانه است. بنابراین اثر محافظه کاری از سود شرکت فراتر می رود و بر خالص سرمایه گذاری از حساب های ملی نیز اثر می گذارد. از آنجایی که خالص سرمایه گذاری از حساب های

ملی بخشی از تولید ناخالص داخلی است، لذا مطابق با مطالعات قبلی در این حیطه تأثیر واکنش خالص سرمایه‌گذاری و تولید ناخالص داخلی به اخبار در این پژوهش تأیید گردید. همچنین نتایج نشان می‌دهد که حسابداری محافظه‌کارانه با تأثیر بر سود شرکت‌ها و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی بر تصمیمات مربوط به تعیین نرخ بهره بوسیله تغییر اندازه گیری‌های خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی که شورای پول و اعتبار به آن‌ها متکی است تأثیر می‌گذارد و بنابراین ارزش ریالی/پولی محافظه‌کاری شرطی با تأثیر بر سود شرکت‌ها و خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی بر نرخ بهره تأثیر دارد، لذا در نهایت می‌توان بیان کرد که محافظه‌کاری شرطی در سطح کل بر سیاست‌های پولی تأثیر می‌گذارد.

نتایج این مطالعه نشان داد که برخی از متغیرهای حسابداری و همچنین اخبار منفی با تأثیر بر محافظه‌کاری شرطی بر خالص سرمایه‌گذاری از حساب‌های ملی تأثیرگذار هستند. در نتیجه پیشنهاد می‌شود گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری برای پیش‌بینی داده‌های حسابداری موضوع محافظه‌کاری شرطی را مد نظر قرار دهند و با لحاظ این عامل متغیرهایی مرتبط با این موضوع را برآورد نمایند. همچنین پیشنهاد می‌گردد که در تصمیم‌گیری‌ها و تجزیه و تحلیل‌های مالی توسط استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی و پیش‌بینی آنها علاوه بر مد نظر قرار دادن شرایط اقتصادی، لازم است ویژگی‌های خاص شرکت‌ها نیز مورد توجه قرار گیرد تا بتوان تأثیر اخبار خوب و بد را به خوبی تفکیک نموده و تأثیر آن بر سود شرکت و از این طریق در سطح کلان مدنظر داشت.

منابع و مأخذ

۱. اتابکی، مرتضی، "بررسی عوامل مؤثر در تفاوت در نرخ بهره دریافتی و پرداختی بانکی در اقتصاد ایران". پایان نامه دانشگاه شهید بهشتی.
۲. اسدی، غلامحسین و مرتضی بیات (۱۳۹۴). "تاثیر حسابداری محافظه کاری شرطی و غیر شرطی بر ارزش شرکت". فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مدیریت، ش ۲۴، صص ۱-۱۲.
۳. بنی مهد، بهمن و تهمینه باغبانی (۱۳۸۸). "اثر محافظه کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان دهی شرکت ها". فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، ش ۵، صص ۵۳-۷۰.
۴. بولو، قاسم، مرفوع، محمد و علیرضا ابولحسنی طرقي (۱۳۹۳). "رابطه بین بازده غیر عادی و محافظه کاری حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه دانش حسابرسی، ش ۵۷، صص ۲۷-۶۴.
۵. پورولی علیار، صیاد، جبارزاده کنگرلویی، سعید و صادق ظاهر (۱۳۹۴). "بررسی ارتباط بین محافظه کاری حسابداری و کیفیت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". فصلنامه اقتصاد و مالیات، ش ۱، صص ۷۹-۹۷.
۶. زلقی، حسن و مرتضی بیات (۱۳۹۵). "تاثیر محافظه کاری شرطی و غیرشرطی بر ریسک سیستماتیک و غیر سیستماتیک". دانش حسابرسی، ش ۶۲، صص ۱۲۱-۱۳۶.
۷. قالیباف اصل، حسن، نیکروش، مهدی، دولت کامی، مصطفی و علی امامی (۱۳۹۴). "محافظه-کاری شرطی حسابداری و انعطاف پذیری مالی". پژوهش های تجربی حسابداری، ش ۱۶، صص ۱۰۷-۱۲۳.
۸. نیلی، مسعود (۱۳۸۶)، مبانی اقتصاد، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه شریف، انتشارت نی، چاپ یکم.
9. Anilowski, C., Feng, M., & Skinner, D. J. (2007). Does earnings guidance affect market returns? The nature and information content of aggregate earnings guidance. *Journal of Accounting and Economics*, 44(1), 36-63.
10. Ball, R., & Shivakumar, L. (2005). Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness. *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 83-128.
11. Ball, R., Kothari, S. P., & Nikolaev, V. V. (2012). On estimating conditional conservatism. *The Accounting Review*, 88(3), 755-787.

12. Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 3-37.
13. Beaver, W. H., & Ryan, S. G. (2005). Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modeling. *Review of Accounting Studies*, 10(2-3), 269-309.
14. Biddle, G. C., Ma, M. L., & Wu, F. (2015). Conditional conservatism and the cost of equity capital: Information precision and information asymmetry effects. Working Paper. University of Hong Kong.
15. Boivin, J., & Giannoni, M. P. (2006). Has monetary policy become more effective?. *The Review of Economics and Statistics*, 88(3), 445-462.
16. Campbell, J. Y. (1990). A variance decomposition for stock returns (No. w3246). National Bureau of Economic Research.
17. Campbell, J. Y., & Vuolteenaho, T. (2004). Bad beta, good beta. *The American Economic Review*, 94(5), 1249-1275.
18. Crawley, M. J. (2015). Macroeconomic consequences of accounting: The effect of accounting conservatism on macroeconomic indicators and the money supply. *The Accounting Review*, 90(3), 987-1011.
19. Gaertner, F. B., Kausar, A., & Steele, L. B. (2016). The Usefulness of Negative Aggregate Earnings Changes in Predicting Future Gross Domestic Product Growth. Working Paper. University of Wisconsin-Madison.
20. Gigler, F., Kanodia, C., Sapra, H., & Venugopalan, R. (2009). Accounting conservatism and the efficiency of debt contracts. *Journal of Accounting Research*, 47(3), 767-797.
21. Kothari, S. P. (2001). Capital markets research in accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1), 105-231.
22. LaFond, R., & Watts, R. L. (2008). The information role of conservatism. *The Accounting Review*, 83(2), 447-478.
23. Laurion, H., & Patatoukas, P. N. (2016). From Micro to Macro: Does Conditional Conservatism Aggregate Up in the National Income and Product Accounts? *Journal of Financial Reporting*, 1(2), 21-45.
24. Leuz, C., & Wysocki, P. D. (2008). Economic consequences of financial reporting and disclosure regulation: A Review and Suggestions for Future Research.
25. Lim, D., & Zheng, K. (2014). Conditional Conservatism of Aggregate Accounting Earnings. *Accounting and Finance Research*, 3(4), p115.
26. Lobo, G. J., & Zhou, J. (2006). Did conservatism in financial reporting increase after the Sarbanes-Oxley Act? Initial evidence. *Accounting Horizons*, 20(1), 57-73.
27. Seetharaman, A., Srinidhi, B., & Swanson, Z. (2005). The effect of the Private Securities Litigation Reform Act of 1995 on accounting conservatism. *Journal of Accounting and Finance Research*, 13(4), 11-26.
28. Shivakumar, L. (2007). Aggregate earnings, stock market returns and macroeconomic activity: A discussion of 'Does earnings guidance affect market

- returns? The nature and information content of aggregate earnings guidance'. *Journal of Accounting and Economics*, 44(1), 64-73.
29. Taylor, J. B. (1993, December). Discretion versus policy rules in practice. In *Carnegie-Rochester conference series on public policy* (Vol. 39, pp. 195-214). North-Holland.
30. Watts, R.L (2002) .Conservatism in Accounting. Working Paper. University of Rochester.
31. Watts, R. L. (2003). Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons*, 17(3), 207-221.
32. Woodford, M., & Walsh, C. E. (2005). Interest and prices: Foundations of a theory of monetary policy.

The Effect of Accounting Conservatism on Macroeconomic Indicators

Mohsen Arabzadeh^{۲۶}

Naser Izadinia^{۲۷}

Saeed Samdi^{۲۸}

Abstract:

The main objective of this study is to explain the effect of conditional conservatism on cumulative accounting and gross domestic product (GDP). The effect of the conditional conservative monetary value on interest rates with consideration of conditional conservatism has also been studied on corporate profits and gross domestic product. In other words, is the reaction of corporate profits and gross domestic product (GDP) to bad (negative) news better than responding to good news (positive)? In addition, does conditional conservatism affect interest rate by changing GDP?

In this Research, to test hypotheses have been developed, a time series multi-variable regression model has been used. The Campbell model is used by four monthly variables in VAR to measure news. Also, seasonal data from companies listed in the Tehran stock exchange selected in 1380-1396 .

According to the research findings, the company's corporate profits and gross domestic product respond to bad (negative) news more than respond to good news (positive). In other words, macroeconomic indicators and corporate profits are conditionally conservative. In addition, the rial value (monetary) of conditional conservatism affects interest rate by affecting the corporate profits and GDP.

Keywords: Accounting Conservatism, Macroeconomic Indicators, Gross Domestic Product, Aggregate Accounting Earning.

JEL Classification: M41, M42, H83

26. Ph.D. Student in Accounting, Faculty of Administrative and Economics, University of Isfahan, Iran

27. Associate Prof, Faculty of Administrative and Economics, University of Isfahan, Iran. (Corresponding Author) N.izadinia@ase.ui.ac.ir

28. Associate Prof, Faculty of Administrative and Economics, University of Isfahan, Iran